

1 תירץ אביי, אימר דאמר רבי מאיר שהכהנים חשודים להטיל מום
2 בבכורות, הוא רק להשמש, אך לא להזקינהו מי אמר – וכי אמר
3 שהם מוחזקים להיות חשודים בזה, ומה שאמר רבי מאיר שהחשוד
4 לדבר אחד חשוד לכל התורה הוא כאשר האדם מוחזק לנו שהוא
5 עובר על דבר אחד.

6 הגמרא מבררת האם עד מפי עד נאמן לומר שהמום נפל מאליו:
7 אפיניא להו, עד מפי עד מהו לעדות בכור, האם מקבלים את
8 עדותו להיתר את הבכור לשחיטה ואכילה. אומרת הגמרא: רב אסי
9 אסר, ורב אשי שרי. אמר ליה רב אסי לרב אשי, והא תנא דבי
10 מנשה, שאין עד מפי עד כשר אלא לעדות האשה – להעיד על
11 בעל אשה שהלך למדינת הים שמת, ומדוע התרת את הבכור על ידי
12 עד מפי עד. השיב לו רב אשי: תני – כך יש לשנות את הברייתא
13 ההיא, אין עד מפי עד כשר אלא לעדות שהאשה בשרה לה בלבד,
14 וכיון שלגבי עדות על מום הבכור שנפל מאליו מועילה עדות אשה
15 מועילה אף עדות של עד מפי עד.

16 רב יימר אכשר עד מפי עד בכבוד כדעת רב אשי. קרי עליה
17 מרימר בלשון גנאי, יימר שרי בוכרא – יימר מתיר הבכורות, משום
18 שסבר מרימר כרב אסי שאין עד מפי עד כשר בבכור.

19 פוסקת הגמרא: והלכתא, בעד מפי עד כשר לעדות בכור.
20 הגמרא דנה בנאמנות כהן בעל בכור כאשר לא ידענו שזה בכור:
21 אמר רבי אילעא, לא היו מוחזקים בו בטלה זה שהיה בכור וכא
22 אהד – כהן שהוא בעל הבכור, ואמר שהוא בכור ומומו עמו –
23 שלא הוטל בו המום בכונה, נאמן, משום שפיו הוא זה שאמר לנו
24 שטלה זה בכור ואסרו בשחיטה ללא מום ופיו הוא זה שהתירו
25 כשאמר שהמום נפל בו שלא בכונה.

26 מקשה הגמרא: מאי קא משמע לן, שהפה שאסר הוא הפה
27 שהתיר, והלא זה כבר הניינא (כתובת כב) שהאשה שלא היתה בחזקת
28 אשת איש, שאמרה אשת איש הייתי וקיבלתי גט ונרושה אני כעת,
29 נאמנת, משום שהפה שאסר אותה להגשא כשאמרה שהיתה אשת
30 איש, הוא הפה שהתיר אותה כשאמרה שהתגרשה.

31 מתרצה הגמרא: מהו דתייבא, התם הוא אמרה מדין הפה שאסר
32 הוא הפה שהתיר, משום דאי בעיא לא אמרה – שאם היתה רוצה
33 לא היתה אומרת כלום והיינו מתירים אותה להינשא כיון שהיינו
34 מעמידים אותה בחזקת פנויה, ולכן גם כאשר אמרה שהיתה אשת
35 איש אנו מאמינים לה שהתגרשה. אבל הכא דלא סגי דלא אמר –
36 בבכור לא היה יכול לשתוק ולא לומר שהוא בכור, שהרי היה צריך
37 לבוא אל החכם להורות לו האם מום זה קבוע הוא או עובר, דקדשים
38 בחיזין לא אכיל – שהרי לא נחשדו הכהנים אלא להטיל מום בבכור
39 שאין בזה אלא לאו, אך אינם חשודים לאכול בכור תם בחוץ שיש
40 בשחיטתו איסור חמור של שחיטת קדשים בחוץ שעונשו בכרת, וכיון
41 שכן, אימא לא הפה שאסר הוא. קא משמע לן רבי אילעא, דאי
42 משום הכי – הצורך להראות לחכם, הוה שרי ביה מוקא דניכר
43 ואכיל ליה – היה מטיל בו מום שניכר שהוא מום קבוע ושואב לא היה
44 צריך לבוא אל החכם ולומר לו שזה בכור, שהרי אין ידוע לאף אדם
45 אחר שהוא בכור ואין בו משום קדשים בחוץ כיון שהטיל בו מום
46 הניכר, ולכן יש לנו להאמינו כאשר הוא אומר טלה זה בכור הוא
47 ומומו נפל בו מאליו.

48 מתקוף לה מר בר רב אשי על דינו של רבי אילעא, מאי שנא
49 מההוא נכרא דאויג ליה חמרא להכריה – שהשכיר חמור לחבירו
50 ואמר ליה הבעלים לשוכר, לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיבא
51 מיא – אל תלך בדרך של המקום ששמו נהר פקוד כיון ששם יש נהר
52 של מים ויש בזה סכנה לחמור, זיל באורחא דנהר דאיבא מיא.
53 אול באורחא דנהר פקוד ומית חמרא, ואתא ואמר ליה והודה
54 לפניו באורחא דנהר פקוד אולי, ומיהו מיא לא הוו – לא היו שם
55 מים ולא מחמתם מת החמור. ואמר רבא, מה לו לשקר ולומר
56 שלא היו מים בנהר פקוד, הרי אי בעי להיפטר מלשלם בטענת שקר,
57 אמר באורחא דנהר אולי, והיה נפטר, ולכן אף עכשיו שהוא מודה
58 שהלך בדרך של נהר פקוד נאמן לומר שלא היו שם מים ופטר

מלשלם. ואמר אביי, מה לו לשקר במקום עדים לא אמרינן –
לא מאמינים לאדם על טענתו כאשר יש עדים הסותרים את טענתו
אף כאשר היה יכול לטעון טענת שקר שהיתה מתקבלת, וכיון
שידוע לכל שכל הזמן יש מים בנהר פקוד לא מועיל לו מה שהיה
יכול לשקר ולומר שהלך בדרך נרש, כיון שדבריו עכשיו שבנהר
פקוד לא היו מים הם כמו נגד עדים. ואם כן גם כאן בבכור שהכהנים
חשודים להטיל מום בבכור, הרי אנו כעדים שהוא הטילו ולא יועיל
דין הפה שאסר הוא הפה שהתיר בכדי להאמינו שלא הטיל בו את
המום בכונה.

מתרצה הגמרא: הכי השתא, התם ודאי איבא מיא – שם הנו
כמעידים שוראי שיש מים כל הזמן בנהר פקוד ולכן אינו נאמן, אבל
(התם) [הכא] ודאי שרי ביה מוקא – וכי ידוע לנו שהכהן הזה
הטיל בו את המום, והלא חששא הוא ובמקום חששא אמרינן מה
לו לשקר, ולכן כאן מאמינים לו כיון שאילו רצה לשקר היה יכול
שלא לומר שהוא בכור.

74 יתיב רבינא וקאמר להאי שמעתא בלא נכרא – בלא להזכיר את
75 שמו של רבי אילעא, אמר ליה רבא וזווי לרבינא, אמן משמיה
76 דרבי אילעא מתנינן לה – אצלנו אמרו דין זה בשמו של רבי אילעא.
77 הגמרא מבררת האם רק כהן עם הארץ חשוד בהטלת מום בבכור,
78 או גם כהן תלמיד חכם. מספרת הגמרא: רבי צדוק שהיה כהן, הוה
79 ליה בוכרא תם, רמא ליה שיערי – נתן לפניו שעורים בסלי (נכרה)
80 כילי ערובה (נצרים – בתוך סלים העשויים מענפים של) ערבה
81 קלופה שהם דקים וחדים, בהרי דקאכיל איבוע שיפתיה – נקרעו
82 שפתיו מהנצרים ונעשה בעל מום. אתא לקמיה דרבי יהושע
83 לשאל מה דינו. אמר ליה רבי צדוק לרבי יהושע, פלום חילקנו בין
84 חבר לעם הארץ שרק כהנים עמי הארץ חשודים בכך ולא כהנים
85 תלמידי חכמים, וכיון שאני חבר אהיה נאמן או שגם אני חשוד כמו
86 כהן עם הארץ. אמר לו רבי יהושע, הן – אכן חילקנו ואינך חשוד.

87 לאחר מכן אתא רבי צדוק לקמיה דרבן גמליאל לשואלו על כך,
88 אמר ליה רבי צדוק לרבן גמליאל, האם חילקנו בין חבר לעם הארץ
89 ואהיה נאמן לומר שלא הטלתי בבכורי את המום בכונה. אמר ליה
90 רבן גמליאל, לא חילקנו ואינך נאמן. אמר ליה רבי צדוק לרבן
91 גמליאל, והא רבי יהושע אמר לי הן – שכן חילקנו ואני נאמן. אמר
92 לו רבן גמליאל לרבי צדוק, המתן עד שיעלו ויכנסו בעלי תריסין –
93 התלמידי חכמים לבית המדרש. בין שנכנסו התלמידי חכמים
94 לבית המדרש, עמד השואל – רבי צדוק ושאל, פלום חילקנו בין
95 חבר לעם הארץ. אמר ליה רבי יהושע לשואל, לאו. אמר ליה רבן
96 גמליאל לרבי יהושע, והלא משמך אמרו לי הן – שאמרת שכן
97 חילקנו, יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך. עמד רבי יהושע על
98 רגליו ואמר היאך אעשה כעת שאיני יכול להכחיש את דברי רבי
99 צדוק, שכן אילמלי אני חי והוא מת, יכול החי להכחיש את המת
100 – אם רק אני הייתי חי והוא היה כבר מת הייתי יכול לומר שלא
101 אמרתי לו שחילקנו, אך עכשיו שאני חי והוא חי, היאך חי יכול
102 להכחיש את החי, אלא מודה אני שאמרתי לו שחילקנו, ועכשיו
103 הנני חוזר בי ואומר שלא חילקנו. והיה רבן גמליאל (עומד) [יושב]
104 ודרש, ורבי יהושע עומד על רגליו כפי שצוהו רבן גמליאל, עד
105 שרינו כל העם שאין לרבן גמליאל לצער כך את רבי יהושע, ואמר
106 להוציאת המת ורבן עמד לפני רבן גמליאל ומשמיע לרבים
107 את הדרשה מפיו עמוד – שתוק מלתרגם את דרשתו של רבן
108 גמליאל, ועמד.

משנה

109 לעיל (ה) שנינו, שאין הכהן נאמן לומר על בכור שנתנו לו שנפל בו
110 מום מעצמו, עתה המשנה מבארת את האופן שהכהן נאמן בבכור:
111 נאמן כהן לומר, הראיתי בכור זה לחכם, ובעל מום הוא – ואמר
112 לי החכם שבעל מום קבוע הוא. ובלבד שיש לכהן עדים שנפל בו
113 המום מאליו.
114

נמרא

1 הגמרא מבארת מה הטעם שכהן נאמן לומר שהראה את המום
 2 לחכם, ומקדימה את דברי רב יהודה, כדי ללמוד מהם את הטעם של
 3 המשנה: **אמר רב יהודה אמר רב**, אף שאין הכהן נאמן לומר על
 4 מום שנפל בבכור לאחר שנתנו לו הישראל, שנפל מאליו, **נאמן**
 5 **הכהן לומר לחכם, כבוד זה נתן לי וישראל כמומו** - כשכבר היה
 6 בו המום שיש בו עכשיו, ולא נפל בו המום כשהיה אצלי. ומבאר רב,
 7 **מאי מעמא, שקל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי**
 8 - כל דבר שעתיד להתגלות, אין בני אדם משקרים בו, כיון שהם
 9 יראים שיתגלה שקרם, ואף בזה שיכול הישראל לבוא ולומר שלא
 10 היה בו מום, אין הכהן משקר בזה.
 11 רב אשי מביא ראייה לדברי רב מהמשנה: **אמר רב אשי, אף אגן נמי**
 12 **תנינא, נאמן הכהן לומר, הראיתי כבוד זה לחכם, ובעל מום הוא.**
 13 ומברר רב אשי את הראייה, **מאי מעמא שנאמן הכהן בזה, לאו**
 14 **משום דאמרין, שקל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה**
 15 **אינשי, שכיון שיכול החכם לבוא ולומר שלא התיר מום זה, נאמן**
 16 **הכהן לומר שהראהו לחכם.**
 17 דוחה הגמרא: **התם הטעם שאמרו שנאמן הכהן לומר שהראה מום**
 18 **זה לחכם, הוא לא משום שנאמן בדבר העתיד להתגלות, אלא משום**
 19 **דקדשים בחוץ לא אכיל, ואם באמת לא התיר לו החכם, לא היה**
 20 **אומר שהתיר לו ואוכל את הבכור בלא התרת חכם, אכל הקבא בדינו**
 21

22 של רב, שכבר היה בו מום המתירו לשוחטו בחוץ אלא שאומר הכהן
 23 שהישראל נתן לו בכור זה עם מומו, יש לומר שביין דהשידי הכהנים
 24 להטיל מום בבכור ולומר שנפל מאליו, השידי גם כן להטיל מום
 25 בבכור, ולומר שישראל נתנו כשהיה בו כבר מום, כדי שלא יצטרכו
 26 להביא עדים שנפל בו המום מאליו, ואינם נאמנים אף על פי שהוא
 27 דבר שעתיד להתגלות.
 28 רב שיזבי מקשה על דברי רב ממשנה: **מתיב רב שיזבי על דברי**
 29 **רב, שנינו במשנה (דמאי פ"ד מ"ה), האומר למי שאין נאמן על**
 30 **המעשר - שהוא חשוד לומר על פירות שאינם מעושרים**
 31 **שמעושרים הם, קח לי פירות, ממי שהוא נאמן על המעשר,**
 32 **שאינו לוקח פירות מעם הארץ, או שאמר לו קנה לי ממי שהוא**
 33 **מעשר את הפירות שהוא לוקח מעם הארץ, אינו נאמן לומר שקנה**
 34 **את הפירות אצל מי שהוא נאמן. ואם כדברי רב שטעם המשנה**
 35 **הוא משום שאין אדם משקר בדבר העשוי להתגלות, אמאי אינו**
 36 **נאמן לומר שקנה אצל מי שהוא נאמן, נימא - הרי יש לנו לומר,**
 37 **שקל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי, וכיון**
 38 **שיכול להתגלות אצל מי לקח את הפירות, אינו משקר, וודאי קנאם**
 39 **אצל מי שנאמן.**
 40 מתרצת הגמרא: באמת בכל דבר שעתיד להתגלות יש לומר שודאי
 41 אין בני אדם משקרים, ושאני התם שאינו נאמן מטעם זה, שאינו ירא
 42 לומר שקנה אצל נאמן אף אם קנה אצל אינו נאמן,

בכורות דף לו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קכז

59 הוא זה שנתן לך בכור זה. וְאֵפִילוּ הָבִי – ואף על פי כן, לֹא הָשׂ לָהּ
60 לְמִלְתָּא – לא חשש רפרם מחמת מעשה זה לומר שלא יהיו הכהנים
61 נאמנים לומר שישראל מסר להם בכור זה כשכבר היה בו מום, כיון
62 דְהָאִי הוּא דְחֻצְיָה – שכהן זה שאמר שישראל מסר לו כשהיה בו
63 מום, כהן חצוף הוא, שלא די שהטיל בו מום, עוד החציף לבוא
64 ולהראות את הבכור למי שנתן לו את הבכור, אבל בְּוֵלֵי עֲלָמָא –
65 שאר הכהנים, לֹא הֻצְיָי – אינם חצופים, ונאמנים לומר שישראל
66 מסר להם בכור זה כשהיה בו מום.
67 הגמרא מבארת שמום שידוע שהוא מלידת הבכור, יכול החכם
68 לראותו בלא לבדוק אם מי שמראה אותו הוא ישראל או כהן: הַהוּא
69 שְׂרֹעַ – אותו בכור שהיה בו מום שעינו אחת גדולה ועינו אחת
70 קטנה, דְהָתָא לְקַמְיָה דְרַב אֲשִׁי – שבא לפני רב אשי, אָמַר רב אשי,
71 לְמָאִי נִיחֻשׁ לִיָּה – לאיזה דבר יש לנו לחשוש, שמחמת כך לא
72 נראה את המום, הרי בין אִי – אם מי שמראהו לחכם בְּהֵן הוּא, ובין
73 אִי –אם] וְשִׂרְיָאֵל הוּא, יכול אני לראותו, שהרי אפילו אם כהן הוא,
74 שחשוד להטיל מום בבכור, הָרִי בְּבוֹר וּמוּמוֹ עָמוּ – בכור זה ודאי
75 הוא בכור שהיה בו מום קודם שניתן לכהן, שהרי מום זה ודאי הוא
76 משעת לידתו.
77 אָמַר לִיָּה רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי, וְדַלְמָא – ושמא מי שמראה בכור זה,
78 וְשִׂרְיָאֵל הוּא, וְאָמַר רַב יְהוּדָה, אִין רוּאִין בְּבוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֵלָּא
79 אָם כֵּן בא בְּהֵן עָמוּ לחכם, שאם יתיר החכם, יתן לכהן זה את
80 הבכור, שאם לא כן יש לחשוש שאם יאמר החכם לישראל שמום
81 קבוע הוא, ואין בו איסור לשוחטו, ישחטנו ויאכלנו הישראל בעצמו,
82 ולא יתנו לכהן, שהרי אין איסור באכילתו, שהבכור נאכל לכל
83 אדם, ואם אינו נותן לכהן את הבכור אין בכך אלא רק גזילת הכהן,
84 ושמא ישראל זה, אינו חושש לגזילה.
85 אָמַר לִיָּה – השיב רב אשי לרבינא, הָבִי הַשְּׂתָא – וכי כך נראה
86 בעיניך עתה, שיש לומר כן, הרי הָתָם – שם בשאר המומים שרואה
87 החכם, יש לחשוש לכך, משום דְהִי דְקַמְיָה בְּחוּץ לֹא אָכִיל –
88 שאמנם אדם כשר הוא לענין זה שאינו עובר על איסור של שחיטת
89 קדשים בחוץ, שהוא איסור חמור שחייבים עליו כרת, ומשום כך רב
90 לחכם לשאול אם מום קבוע הוא או לא, אבל אֲמַמוּנִיָּה דְבֵהֵן חֲשִׁיד
91 – על גזילת ממונו של הכהן, שלא לתת לו את הבכור, שאין זה אלא
92 איסור לאו, חשוד הוא, אבל הָתָא באותו אדם שבא להראות את
93 הבכור השרוע, מְבַרְי – הרי יָדַע הישראל דְהָאִי – שמום זה, מום
94 מוֹבְהָק הוּא, שודאי מתיר הוא את הבכור באכילה, וְאִמָּי מַעְמָא
95 אֲתִיבָה קַמִּיָּה רַבְּנָן – ומדוע הביאו לפני החכם לשאול עליו, ודאי
96 עשה כן מִשּׁוּם בְּבוֹדוֹ דְהָקָם, שבמקום שיש מומחה, אין שלשה
97 שאינם מומחים מתירים את הבכור, וכי אם עָל בְּבוֹדוֹ דְהָקָם לֹא
98 (עבדי) [עבר] – אם אינו עובר על איסור קל של לאכול בכור בלי
99 להראותו לחכם, שאינו אלא משום כבודו של החכם, האם אִיסוּרָא
100 עָבַד – יעשה איסור גדול יותר, ולא יתן את הבכור לכהן, ויעבור
101 משום גזל, אלא ודאי לא יגזול את הכהן, ויתן לו את הבכור, ומשום
102 כך אף אם ישראל הוא, יכול אני לראות את המום.

משנה

103 צריך אדם להפריש מעשר מן הבהמות שנולדו לו בעדרו כל שנה,
104 והוא הנקרא 'מעשר בהמה'. דין מעשר בהמה, מעלהו בעליו לבית
105 המקדש ומקריבו, ואם נפל בו מום, אין מקריבים אותו, אלא הרי הוא
106 של הבעלים כשאר חולין. ובהמה שהיא ספק מעשר, אינה נאכלת
107 אלא אם כן נפל בה מום. המשנה עוסקת בנאמנות של אדם לומר על
108 מום שנפל מעצמו.
109 הַבֵּל נֶאֱמָנִין עַל מוּמֵי מַעֲשֵׂר, היינו להעיד שנפלו המומים מעצמם
110 בבהמה של מעשר.
111

גמרא

112 הגמרא מבארת מדוע שונה דין מעשר מבכור. שואלת הגמרא: מָאִי
113 מַעְמָא – מהו הטעם שכולם נאמנים לומר שנפל המום במעשר
114

1 כיון דְהָאִית לִיָּה לְאִשְׁתְּמוּטֵי – שיכול הוא להשתמש ממשלחו, ואף
2 אם יתברר שקנה אצל מי שאינו נאמן, יכול הוא לומר, שאף שאתה
3 סבור שאינו נאמן, אני אמרתי שקניתי אצל מי שהוא נאמן, כיון שאני
4 סבור שנאמן הוא.
5 הגמרא רוצה להביא ראיה לדברי רב מסוף דברי המשנה. אומרת
6 הגמרא: סִיפָא, וְנָאִי מְסִייעָא לִיָּה – יש להביא ממנה ראיה לדברי
7 רב. ששינוי בסיפא, שאם אמר המשלח למי שאינו נאמן על המעשר,
8 שיקנה לו פירות מְאִישׁ פְּלוּנִי, שהזכיר המשלח את שם האיש
9 שיקנה אצלו, הָרִי זֶה נֶאֱמָן השליח לומר שקנה אצלו, שכיון שהוא
10 דבר שעתיד להתגלות, הוא חושש שימצא שקרן. ויש מכאן ראיה
11 לדברי רב שכל דבר שעתיד להתגלות אין בני אדם משקרים בו.
12 דוחה הגמרא: אין להביא ראיה משם לדברי רב, שיש לומר דְהָתָם –
13 ששם הוא נאמן, בִּינּוֹן דְהָאִית לִיָּה –יש [ו]שֵׁשׁ לון תוֹבְעַ – שכיון שהוא
14 רואה שמקפיד המשלח להזכיר שם של פלוני שיקנה דווקא אצלו,
15 מבין הוא שודאי ישאל המשלח מאותו פלוני אם קנה שלוהו אצלו,
16 וּמִרְתָּת – וירא הוא לומר שקנה אצלו אם לא קנה, שידוע בודאי
17 שיתגלה שקרו, אבל בדין של רב שאומר הכהן שבכור זה נתן לי
18 הישראל כשהיה בו מום, יש לומר שכיון שסבור הכהן שלא יהיה מי
19 שיטרח לשאול אצל הישראל אם דבריו אמת, אין לומר שודאי אינו
20 משקר.
21 רב ירמיה תמה מנין שמע רב יהודה דין זה: אָמַר רַב יְרֵמְיָה בַּר אַבָּא,
22 מָנָא לִיָּה – מנין לו ליהודה הָא – דין זה, שנאמן הכהן לומר שבכור
23 זה נתן לו הישראל כשכבר היה בו מום, הרי דין זה אֵנָּא בְּגִידוּל
24 קְבַעְתִּיה – אני שניתני אותו לחכם ששמו גידול, וְגִידוּל קְבַע בְּרִידִיה
25 – שנה אותו לרב יהודה, וְהָבִי אֲמַרִי לִיָּה – וכך אני אמרתי לגידול,
26 נֶאֱמָן יִשְׂרָאֵל לֹמַר בְּבוֹר זֶה אֲנִי נִתְתִי אוֹתוֹ לְבֵהֵן בְּמוּמוֹ – כשכבר
27 היה בו מום, אבל לא אמרתי שנאמן הכהן לומר שמסר לו הישראל
28 כשהיה בו מום.
29 תמחה הגמרא על דברי רב ירמיה: וכי האם דינו של רב נאמר לענין
30 יִשְׂרָאֵל, שנאמן הוא לומר נתתי בכור זה לכהן במומו, הלא פְּשִׁטָא
31 – פשוט הוא דין זה, ומפני מה לא יהיה ישראל נאמן לומר שנתנו
32 לכהן במומו. ומדוע הוצרך רב להשמיעו. משיבה הגמרא: לֹא צְרִיךְ
33 – לא הוצרך רב להשמיענו דין זה, אלא בְּאוּפֵן שהיה הבכור טלה
34 קָמֵן כשמסרו הישראל לכהן, וְהַגְדִיל, מָהוּ דְהִימָא – שמא תאמר,
35 שכיון שהגדיל הבכור לֹא קִים לִיָּה – אין הישראל מכירו, ויש
36 לחשוש שמא אין זה הבכור שמסר ישראל זה לכהן אלא בכור אחר
37 הוא, שהטיל בו הכהן מום, קָא מְשַׁמְעַ לָן – משמיענו רב שאין הדבר
38 כן, אלא שאף אם מסר הישראל את הבכור לכהן כשהיה קטן, אף
39 לאחר שהגדיל נאמן לומר שמסרו לו כשהיה בו מום.
40 מביאה הגמרא חילוק בין המקומות כיצד שנו את שמועתו של רב:
41 בְּסוּרָא מְתָנּוּ – שנו את דברי רב פְּפִי הֶלְשָׁנָא בְּתַרְא – הלשון
42 לאחרון בדבריו, וכפי שאמר רב ירמיה, שאמר רב שנאמן ישראל
43 לומר שנתן בכור זה לכהן כשהיה בו מום, וּבְפּוּמְבִדִיתָא שנו את
44 דברי רב פְּפִי הֶלְשָׁנָא קָמָא – לשון הראשון בדבריו, שאמר רב יהודה
45 בשם רב, שאפילו הכהן נאמן לומר שבכור זה מסר לו הישראל
46 כשהיה בו מום. וְהֶלְבְּתָא – וההלכה היא כדברי רב, וְאֵפִילוּ בְּלִשְׁנָא
47 קָמָא – כפי הלשון הראשון בדברי רב, שגם הכהן נאמן לומר שבכור
48 זה מסר לי הישראל כשהיה בו מום.
49 רְפָרְם שמקומו היה בְּפוּמְבִדִיתָא, הָוָה לִיָּה בּוּבְרָא – היה לו בכור,
50 וְיִהְיִיה לִיָּה – ונתן אותו לְבֵהֵן, בְּלֹא מוּמָא – כשלא היה בו מום,
51 אָוֵל – הלך הכהן, שְׂדָא בִיָּה מוּמָא – והטיל בו מום, וְיֹמַר הָרִי, חֲלַשׁ
52 בְּעֵינָיָה – היה חולה רפרם בעינו, אֲיִיתִיה לְקַמְיָה – הולך הכהן את
53 הבכור ליהו רפרם, שסבר הכהן, שכיון שיש לרפרם חולי בעינו, לא
54 יכיר שזה הוא הבכור שהוא נתן לו. אָמַר לִיָּה הכהן לרפרם, בְּבוֹר
55 זֶה נָתַן לִי וְשִׂרְיָאֵל בְּמוּמוֹ – כשהיה בו כבר מום, אֲרַפְסִינִיה לְעֵינָיָה
56 – פתח רפרם את עינו בכח, תוֹיִיָּה בְּשִׁקְרִיָּה – ראה אותו והכיר בו
57 שמשקר הוא, שבכור זה שהביא לפניו, הוא אותו הבכור שהוא נתן
58 לו, אָמַר לִיָּה רפרם לכהן, לֹאֵי אֵנָּא דִּיהִיבְתִיָּה לָךְ – האם לא אני

כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנֵיהָ וַתֹּאמֶר | כִּי אֲדַנִּי תִנּוּלָהָ אֶת־הַיְלֹוד הַחֵי וְהַמֵּת אֶל־תְּמִיתָהּוּ
 וְזֹאת אִמְרַת גַּם־לִי גַם־לְךָ לֹא יִהְיֶה גְזֹרוֹ: כו וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תִּנּוּלָהָ אֶת־הַיְלֹוד הַחֵי
 וְהַמֵּת לֹא תִמִּיתָהּוּ הִיא אִמּוֹ: כח וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שִׁפְט הַמֶּלֶךְ
 וַיֵּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חִכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט: ד א וַיְהִי הַמֶּלֶךְ
 שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:

הפטרה לשבת חנוכה נדפסה בעמ' קסב

המשך ביאור למס' בכורות ליום שלישי עמ' ב

40 - הרי שנינו כן במשנה, בְּבוֹר שְׁנִכְמִית עֵינָו וְבוֹר שְׁנִכְמִיעָה יְדוֹ
 41 וְבוֹר שְׁנִשְׁתַּבְּרָה רִגְלוֹ, הָרִי זֶה יִשְׁחַט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת,
 42 הָרִי שְׁאִין שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת מִתִּירִים אֵלָא בְּכוֹר שֵׁישׁ בּו מוֹם מוֹבְהָק.
 43 וּדְאִי הַמְשַׁנָּה מִדְּבַרַת בְּבוֹר בּוֹמֵן הוּזָה, שְׁהָרִי לַעֲלִיל (לה) הַבִּיאָה
 44 הַמְשַׁנָּה מַעֲשֵׂה בְּבוֹר שְׁהִיא שְׁעָרוֹ מְגוּלָד, מִפְּנֵי שְׁהַמְתִּינוּ עַד שִׁפּוּל
 45 בּו מוֹם, מִשּׁוּם שְׁלֹא הִיוּ יוֹכֵלִים לְהַקְרִיבוֹ, וּמִן הַסְתַּם שְׁכַל הַמְשַׁנּוּת
 46 מִדְּבַרַת בְּבוֹר בּוֹמֵן הוּזָה, וְבוֹר בּוֹמֵן הוּזָה דִּינוֹ שׁוֹה לְבוֹר בַּחוּץ
 47 לְאַרְץ, שְׁשֵׁנִיהֶם אֵינֶם עוֹמְדִים לְהַקְרִיבָהּ, וְאֵם כֵּן כָּבַר מִהַמְשַׁנָּה אֲנִי
 48 יוֹדְעִים שְׁכַל בְּכוֹר שְׁאִינוּ קָרֵב שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת מִתִּירִים אוֹתוֹ רַק
 49 בְּמוֹם קְבוּעַ.
 50 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אִי מִמְתַּנִּיתִין - מִמָּה שְׁנֹאמַר בְּמִשְׁנָה, לֹא הִיינוּ
 51 יוֹדְעִים אֵת דְּבָרֵי רַבָּא, דְּהוּזָה אֲמִינָא, שְׁבַחְוֹצָה לְאַרְץ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי
 52 הַכְּנֶסֶת מִתִּירִים אֲפִילוֹ מוֹמִין שְׁאִין מוֹבְהָקִין, וְהָאִי דְקָתְנִי - וְמָה
 53 שְׁנֹאמַר בְּמִשְׁנָה מוֹמִים מוֹבְהָקִין, אִין זֶה אֵלָא לְהוֹדִיעָךְ אֵת כְּהוֹ
 54 (-חִידוּשׁוֹ) דְרַבִּי יוֹסִי, שְׁאֲמַר שְׁאֲפִילוֹ בְּמוֹמִים מוֹבְהָקִים אִין הַבְּכוֹר
 55 נִשְׁחַט אֵלָא עַל פִּי מוֹמָחָה, אֲבָל חֲכָמִים סוֹבְרִים שְׁשֹׁלְשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת
 56 מִתִּירִים אֲפִילוֹ מוֹמִים שְׁאִינֶם מוֹבְהָקִים, קָא מִשְׁמַע לָן - מִשְׁמִיעֵנוּ
 57 רַבָּא, שְׁאִין הַדְּבַר כֵּן, אֵלָא אִף בַּחוּץ לְאַרְץ אִין שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת
 58 מִתִּירִים אֵלָא מוֹמִים מוֹבְהָקִים.
 59 הַגְּמָרָא מִבְּאַרְת שְׁאִין בְּנֵי הַכְּנֶסֶת מִתִּירִים בְּכוֹר אֵלָא בְּמִקּוּם שְׁאִין
 60 מוֹמָחָה: אֲמַר רַב יְהוּדָה אֲמַר רַב יְרֵמְיָה בְּרַ אֲבָא, כְּפִק אִם אֲמַר
 61 כֵּן רַב יְרֵמְיָה מִשְׁמִיָּה דְרַב, כְּפִק אִם אֲמַר כֵּן מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל,
 62 שְׁלֹשָׁה שְׁאִינֶם מוֹמָחִים מִתִּירִין אֵת הַבְּכוֹר בְּמִקּוּם שְׁאִין חֲכָם
 63 מוֹמָחָה וּמוֹפְלַג בַּחֲכָמָה, בְּמוֹמִים מוֹבְהָקִים.
 64 שׁוֹאֵלַת הַגְּמָרָא: מָאִי קָא מִשְׁמַע לָן - מָה הַשְׁמִיעֵנוּ רַב (או שְׁמוּאֵל)
 65 בּוּזָה, תְּנִינָא - הָרִי כָּבַר שְׁנִינוּ דִּין זֶה בְּמִשְׁנָה, שְׁבַכּוֹר שֵׁישׁ בּו מוֹם
 66 מוֹבְהָק, הָרִי זֶה יִשְׁחַט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא:
 67 אִי מִמְתַּנִּיתִין - מִמָּה שְׁנֹאמַר בְּמִשְׁנָה, לֹא הִיינוּ יוֹדְעִים אֵת דְּבָרֵי רַב
 68 (או שְׁמוּאֵל), כִּיּוֹן דְּהוּזָה אֲמִינָא, שְׁהַמְשַׁנָּה מִדְּבַרַת בְּמִקּוּם שֵׁישׁ
 69 מוֹמָחָה, שְׁאִף בְּמִקּוּם שֵׁישׁ מוֹמָחָה, שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת מִתִּירִים אֵת
 70 הַבְּכוֹר, קָא מִשְׁמַע לָן - מִשְׁמִיעֵנוּ רַב (או שְׁמוּאֵל), שְׁאִין הַדְּבַר כֵּן,
 71 אֵלָא בְּמִקּוּם שְׁאִין מוֹמָחָה, אִין - כֵּן מִתִּירִים מוֹמִים מוֹבְהָקִים עַל
 72 פִּי שְׁלֹשָׁה, וּבְמִקּוּם שֵׁישׁ מוֹמָחָה, לֹא מִתִּירִים אֲפִילוֹ מוֹמִים מוֹבְהָקִים
 73 עַל פִּי שְׁלֹשָׁה.
 74 מִבִּיאָה הַגְּמָרָא פִּסְק דְּבַר זֶה: אֲמַר רַב חֵיָא בְּרַ עֲמֵרָם, שְׁלֹשָׁה
 75 שְׁאִינֶם מוֹמָחִים, מִתִּירִין אֵת הַבְּכוֹר בְּמוֹמִים מוֹבְהָקִים בְּמִקּוּם שְׁאִין
 76 מוֹמָחָה, דִּין נוֹסֵף אֲמַר רַב חֵיָא בְּרַ עֲמֵרָם, שְׁלֹשָׁה שְׁאִינֶם חֲכָמִים
 77 מִתִּירִין אֵת הַנְּדָר בְּמִקּוּם שְׁאִין חֲכָם, אֲבָל בְּמִקּוּם שֵׁישׁ חֲכָם, אִין
 78 שְׁלֹשָׁה מִתִּירִין אֵת הַנְּדָר.
 79 מִבְּאַרְת הַגְּמָרָא: הַדִּין הָרֵאשׁוֹן שְׁאֲמַר רַב חֵיָא בְּרַ עֲמֵרָם שְׁשֹׁלְשָׁה
 80 שְׁאִינֶם חֲכָמִים מִתִּירִין אֵת הַבְּכוֹר בְּמוֹמִים מוֹבְהָקִים בְּמִקּוּם שְׁאִין
 81 מוֹמָחָה,

1 מעצמו. משיבה הגמרא: במעשר אין לנו לחשדו שהוא הטיל את
 2 המום, כיון דא' בעי שדי ביה מומא מעיקרא - שאם היה רוצה היה
 3 מטיל בו מום מתחילה, קודם שעושר את הבהמות. שואלת הגמרא:
 4 וכי מי ידע הי נפיק - האם יודע אדם איו בהמה תצא בעשירי,
 5 שהיא תהיה המעשר, שיטיל בה מום מתחילה. וכי תימא - ואם
 6 תרצה לומר, שאותה בהמה שהטיל בה מום מפיך ליה בריש עשרה
 7 - יכול הוא לגרום שתצא עשירית, אין זה יתכן, שהרי 'לא יבקר בין
 8 טוב לרע' אמר רחמנא - אמרה התורה (ויקרא כו א) בפרשת מעשר
 9 בהמה, ופירושו הוא, שלא יברור איו בהמה תצא העשירית.
 10 מיישבת הגמרא: אלא, הטעם הוא משום דא' בעי - שאם היה רוצה
 11 שלא יהיה צריך להמתין עד שיפול בו מום, שדי ביה מומא בבוליה
 12 ערריה - היה מטיל מום בכל עדרו קודם שעושר אותו, שבכך כל
 13 בהמה שתצא עשירית תהיה בעלת מום, וכיון שלא עשה כן, ודאי
 14 לא איכפת לו להמתין עד שיפול מום בבהמת המעשר, ולכן אינו
 15 חשוד להטיל בה מום.

משנה

16 המשנה דנה באופן שיש מום שידוע שהוא מום קבוע האם צריך
 17 מומחה להתירו: בְּבוֹר שְׁנִכְמִית עֵינָו, וְבוֹר שְׁנִכְמִיעָה יְדוֹ, וְבוֹר
 18 שְׁנִשְׁתַּבְּרָה רִגְלוֹ, שְׁמוֹמִים הַלְלוּ יוֹדוּע לְכַל שְׁמוֹם קְבוּעַ הוּא, הָרִי כְּבוֹר
 19 זֶה יִשְׁחַט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת - אֲנָשִׁים שְׁאִינֶם חֲכָמִים, אֵלָא
 20 שְׁהֶם קִצַּת בְּנֵי תוֹרָה. רַבִּי יוֹסִי אֹמְרָה, אֲפִילוֹ אִם יוֹשׁ שֶׁם סְנֵהֲדִירִין
 21 קִטְנָה שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה דֵּינָיִם הַסּוֹבְרִים שֵׁישׁ לְהַתִּיר אֵת הַבְּכוֹר,
 22 אִינוּ נִשְׁחַט אֵלָא עַל פִּי מוֹמָחָה שְׁקִיבַל רְשׁוּת מִהַנְּשִׂיא לְהַתִּיר
 23 בְּכוֹרוֹת בְּמוֹמָם.
 24

גמרא

25 קדושת בכור נוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ, אולם בכור שנוגד
 26 בחוץ לארץ, אף בזמן בית המקדש, לא היו מקריבים אותו לכתחילה,
 27 אלא ממתנינים עד שיפול בו מום במקומו.
 28 הַגְּמָרָא דְנָה אִין מִתִּירִים בְּכוֹר בַּחוּץ לְאַרְץ: רַבִּי שְׁמֵלָאִי וְרַבִּי יְהוּדָה
 29 נִשְׂיָאָה תְּרוּוּיָהוּ - שְׁנִיהֶם מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי אֲמַרִי - אֲמַרו
 30 בְּשֶׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, וְאֲמַרִי לָהּ - וַיֵּשׁ שְׁאֲמַרו שְׁדִין זֶה רַבִּי
 31 שְׁמֵלָאִי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, תְּרוּוּיָהוּ, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה נִשְׂיָאָה
 32 אֲמַרִי, הַתֵּרַת בְּכוֹר שְׁנַפַּל בּו מוֹם בְּחוּצָה לְאַרְץ, נַעֲשֵׂה עַל פִּי
 33 שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת. אֲמַר רַבָּא, וּבְמוֹמִין מוֹבְהָקִין שְׁבוֹרָר לְכַל
 34 שְׁמוֹמִים קְבוּעִים הֵם, בּוּזָה הוּא שְׁאֲמַרו שְׁמִתִּירִים בְּכוֹר בַּחוּץ לְאַרְץ
 35 עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת, אֲבָל מוֹמִים שְׁאִינֶם מוֹבְהָקִים, אִף בַּחוּץ
 36 לְאַרְץ אִין מִתִּירִים אֵלָא עַל פִּי מוֹמָחָה.
 37 שׁוֹאֵלַת הַגְּמָרָא: מָאִי קָא מִשְׁמַע לָן - מָה הַשְׁמִיעֵנוּ רַבָּא בְּמָה שְׁאֲמַר
 38 שְׁרַק מוֹמִים מוֹבְהָקִים מִתִּירִים שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת בַּחוּץ לְאַרְץ, תְּנִינָא
 39